

“Latvijas Finiera” produkta – transporta nozarei paredzēta bērza saplākšņa – ražošanas procesa apraksts.

Koksnes izaudzēšana

Bērzs ir Latvijas 2. izplatītākā koku suga, un pēc platības aizņem 30% no meža zemēm. Padomju gados bērzu uzskatīja teju par nezāli, taču līdz ar valsts neatkarības atgūšanu un saplākšņa rūpniecības nostiprināšanos tirgus ekonomikas apstākļos, Latvijā ļoti liels darbs ir ieguldīts bērza selekcijā un kvalitatīvu audžu veidošanā. Uzņēmumam “Latvijas Finieris” ir pašam sava kokaudzētava “Zābaki”, kas ik gadus no selekcionētām sēklām saražo ~ 1,5 miljonus bērza un melnalkšņa konteinerstādus. Lielākā daļa no tiem tiek pārdoti citiem mežu īpašniekiem, taču, lai rādītu labo piemēru, uzņēmumam pieder arī aptuveni 8000 ha lieli zemes īpašumi, no kuriem 1800 ha ir neizmantotā lauksaimniecības zemē ierīkotas bērza plantācijas. Tajās saimniekojot ir pierādīts, ka kokus iespējams izaudzēt ātri - aptuveni 40 gadus. Lai koki augtu ātri un būtu kvalitatīvi, mežaudze vairākas reizes jāretina (to sauc par krājas kopšanas cirti). Šajā procesā tiek galvenokārt iegūti mežistrādes atlikumi – zari, galotnes – ko sašķelidojot var izmantot kā kurināmo, kā arī papīrmalka, kas tiek eksportēta Ziemeļvalstu celulozes un papīra rūpniecībai.

Finierkluču lobīšana

“Latvijas Finiera” rūpnīcas četrās valstīs: Latvijā, Lietuvā, Igaunijā un Somijā gadā patērē apmēram 1 miljonu m³ bērza finierkluču. Tie tiek iepirkti Baltijas jūras reģiona valstīs gan no privātajiem mežu īpašniekiem, gan no valsts īpašumā esošo mežu apsaimniekotājiem. Nonākot rūpnīcā, finierkluči tiek mizoti un miza šobrīd tiek izmantota enerģijas ražošanā. Pēc tam finierkluči nonāk lobmašīnā, kur tiek iegūta finiera skaida. Paralēli procesā tiek iegūti “tīri” (bez mizas un fenola līmes piejaukuma) bērza koksnes atlikumi, kas tiek smalcināti un iegūtās šķeldas pārdotas uzņēmumam, kas no tām izgatavo kokšķiedras plātnes un tālāk ražo durvis (<http://www.jeld-wen.lv>). Šādā veidā arī ražošanas atlikumos ieslēgtais CO₂ tiek noglabāts vēl uz vairākiem desmitiem gadu. Pēc finierkluču lobīšanas pāri paliek baļķa serdenis. Arī to “Latvijas Finieris” šobrīd pārstrādā šķeldās.

Finiera lokšņu šķirošana, saaudzēšana

Tehnoloģiskajā procesā tālāk sekojošajā finiera lokšņu šķirošanā, bojāto vietu izgriešanā un saaudzēšanā rodas atlikumi, kuri nonāk šķeldotājā un tālāk enerģētikā vai kokšķiedras plātņu rūpniecībā.

Saplākšņa salīmēšana

Finiera lokšņu salīmēšanai saplākšņa plātnē "Latvijas Finieris" izmanto fenola sveķus, ko ražo uz vietas rūpnīcā "Lignum".

Pēc saplākšņa salīmēšanas loksnes tiek apzāģētas, veidojas atgriezumi, kas tiek izmantoti enerģētikā – augstā temperatūrā modernās iekārtās tos sadedzinot, kaitīgie izmeši nerodas. Tādā veidā pašu saražotais siltums ir resurss, kas tiek izmantots ražošanā.

Saplākšņa slīpēšana

Lai panāktu augstāku virsmas kvalitāti, salīmētās saplākšņa loksnes tiek slīpētas. Rezultātā rodas bērza koksnes putekļi, no kā "Latvijas Finierī" tiek ražots koksnes kompozītmateriāls. Putekļi tiek sajaukti kopā ar plastmasu, iegūstot sastāvu, ar ko pārklāj saplākšņa loksnes. Gatavais produkts tiek izmantots betonēšanas veidņos, ko var izmantot atkārtoti līdz pat 200 reizēm (parastos saplākšņa betonēšanas veidņus ar fenola filmas pārklājumu var izmantot līdz 40 reizēm). Ieguvumi: augstāka pievienotā vērtība, ilgāks mūžs, efektīvāks risinājums, ilgāka CO2 noliktava u.c..

Saplākšņa aplīmēšana

Jau minētais kompozītmateriāla pārklājums ir tikai viens no saplākšņa lokšņu gala apdares veidiem. Atkarībā no fizikāli mehāniskajām īpašībām, kādas saplākšņa produktam ir paredzēts piešķirt, virsmas pārklājumi var būt ārkārtīgi dažādi. Starp tiem visbiežāk tiek izmantots impregnēts (piesūcināts) papīrs, jeb tā sauktā fenola filma. Arī saplākšņa aplīmēšanā izmantotais papīrs tiek impregnēts uz vietas rūpnīcā “Lignums” (pats papīrs gan tiek importēts). Šai ražošanas posmā īpaši daudz tiek domāts par vides jautājumiem – impregnēšanas procesā izdalītās gāzes nenonāk atmosfērā, bet tiek savāktas un sadedzinātas speciālā utilizatorā. Tas ir aprīkots ar siltummaini un atgriež siltumu ražošanā tur, kur tas visvairāk nepieciešams – papīra žāvēšanas procesā.

Noteikti jāatzīmē, ka 2016. gadā uzbūvētā jaunā rūpnīcas “Lignums” impregnēšanas ceha ēka, tā pat kā jebkurš jaunais “Latvijas Finiera” investīciju projekts, ir veidota no koka nesošajām konstrukcijām. Koksnes produkti saplākšņa plātņu veidā lietoti arī ēkas sienu apdarē, bet jumta konstrukcijā izmantoti rūpnieciski sagatavoti koka pārseguma kārtainie paneļi. Šādi uz Latviju pārnesta pilnīgi jauna būvniecības pieredze, turklāt šāda tehnoloģija ievērojami paātrina būvniecības procesu. Šādā veidā “Latvijas Finieris” ar praktiskiem piemēriem parāda, ka būvēt no koka ilgtermiņā ir arī ekonomiski izdevīgi.

Transporta nozarei paredzēti bērza saplākšņa produkti

Viens no bērza saplākšņa produktiem, ko “Latvijas Finieris” ražo tieši gala patērētājam, ir autobūves nozarei paredzēti saplākšņa grīdas paneļi. Tādi tiek izmantoti gan smago automašīnu piekabēs, gan, piemēram, Mercedes pasažieru mikroautobusus (tai skaitā tādos, ko izmanto Rīgas satiksme) un tiek piegādāti ražotājam jau kā gatavs detaļas, ko atliek tikai iemontēt transporta līdzeklī. Šis saplākšņa grīdas ir ilgmūžīgas un pārdzīvo pašu transporta līdzekli. Pēc tā dzīves cikla beigām saplākšnis var tikt demontēts un izmantots enerģētikā.